

EKONOMİNİN GÜNCEL RUNLARI

KISA ÖZET

www.kolayaof.com

1-Ünite - Yeni Dünya Düzeni ve İktisat Politikaları

Dünya ekonomisinde itici güçler;

Toplum hayatında, iktisadi gerçeğin karmaşık niteliği içinde tüm belirleyici öğeler birbirlerine bağlıdır.

Dünya ekonomisinde bu öğelere 'itici güçler' adı verilir ve 8 grupta toplanır;

- Teknik
- Nüfus
- Fikir hareketleri
- Siyasal değişmeler
- Kredi hacminin gelişimi
- Sosyal grupların varlığı
- Sanayi ve tarım sektörleri arasındaki ilişkiler
- Gelir dağılımı

İtici güçler, bağımsız olarak tek tek inceleneceği gibi 'birinci derecede' ve 'ikinci derecede' etkili olarak iki grupta ele alabiliriz.

Birinci grupta, üç temel ve bağımsız öğeler (teknik, nüfus, fikir hareketleri), ikinci grupta ise daha az etkileyici öğeler yer alır.

Teknik gelişme, toplum hayatında öne çıkan işlevine karşın bağımsız bir itici güç değildir, buluş ve yenilikçiliğin yoğunluğuna bağlıdır. Çeşitli iktisadi alanlar, teknik gelişmeye aynı duyarlılıkla tepki vermez. Bazıları, uygulanma yeteneği göstermesine karşılık, diğer bazıları da bu yetenekten yoksun kalır. Çağdaş ekonominin yapısı, biraz da teknik yoğunlaşma derecelerinin sonucu ortaya çıkar. Kuşkusuz politik çerçeve, bunların üstünde yer alan bir belirleyicidir.

Teknik gelişmelerden; gıda ürünlerini kapsayan

1. Sektör 'orta' düzeyde, sıradan mal ve ürünleri kapsayan
2. sektör 'çok' ve tüketici zevklerini gideren
3. sektör ise 'az' oranda etkilenir

Aktif nüfusun bu üç sektöre bölünüşünden dört ekonomi tipi ortaya çıkar:

- Gelişmemiş ekonomiler: Tarımsal ağırlıklıdır, istihdamın % 50-70 arası tarım sektöründedir.
- Gelişme yolundaki ekonomiler: İkinci sektör yüzdesindeki istihdam, üçüncü sektör istihdamını geçmektedir.
- Dengesiz kalkınmış ekonomiler: Sanayileşmiş olmakla birlikte, daha çok tedarikçi konumunda olduklarından krizlerden çok etkilenirler. Bu arada sınai gelişmenin sosyal dengeyi sağlamadığı birçok alan vardır. İkinci sektörün istihdamı üçüncü sektörü burada da geçer. Ancak birinci sektör mallarının üretimi ülkenin kimi bölgelerinde önemli olur. G. Kore ve İrlanda, bu ekonomi türünün örneklerdir.
- **Kalkınmış ekonomiler:** AB'nin kuzey ülkeleri ve Kanada bu kapsamda yer alır. Burada üçüncü sektör en geniş istihdam yüzdesini oluşturur. Birinci sektör üretimi ve istihdamı çok küçülmüştür.

EKONOMİNİN GÜNCEL SORUNLARI

Nüfus: Dünya nüfusunda nüfus artış eğilimi sürmekte olup, 1850’de 1. 1 milyar olan nüfus, 1950’de 2. 4 milyara ve 2011’de de 7 milyar insana yükselmiştir.

Fikir Hareketleri: Ekonominin bir itici gücü olarak fikir hareketleri, tarihi gelişim içinde büyük değişimler gösterdi.

- ✓ Orta Çağ, dünya nimetlerinden uzaklaşma biçiminde ortaya çıktı.
- ✓ Bunu, doğal bilimlere büyük ilgi, fikri çalışmalarla beslenen Rönesans dönemi izledi.
- ✓ Max Weber’in sanayileşmenin psikolojik esasları hakkındaki yaklaşımına göre, modern kapitalizmin doğuşunu protestan etiğinde aramak gerekir. Doğu toplumlarının ‘kaderci’ anlayışından farklı olarak bu anlayış da, günlük çalışma öncelik kazanmakta ve servet birikimi bir yatırım kaynağı olarak kabul görmektedir.
- ✓ Almanya, Fransa ve ABD’de sanayinin gelişmesi, kapitalizmin yeşeren ortamı ve Weber’in bu yorumu ışığında gerçekleşmiştir.
- ✓ 20. yy.’da yaklaşık 80 yıllık bir dönemde, Marksist ideoloji bir Stalinist uygulama biçiminde Sovyetler Birliği’nde uygulanmıştır.

Sanayileşme olgusu yakın tarihte dört (4) aşama geçirmiştir. Bu aşamalar;

- 18. yy.’ın sonuyla 19. yy.’ın ilk yarısı, buhar makinesi birinci sanayi devrimiyle buluşmuştur.
- 19. yy.’ın ikinci yarısında, ikinci sanayi devrimi yaşanmıştır.
- Elektrik ve benzin motorları, havacılığı kapsayacak biçimde yarattığı ürünler,
- 20. yy.’da sanayi devriminin üçüncü evresini oluşturur.
- Atomun parçalanmasıyla sağlanan atom enerjisi, tepkili uçaklar, atom denizaltıları, elektronik buluşlar, 4. sanayi evresini ortaya çıkarır.

Bu dönemlerden iki sonuç çıkarmamız mümkündür: Birincisi, sanayi devrimi sıklaşarak, teknik gelişmenin hızlanmasını sağlamıştır. İkinci olarak ise keşif ve yenilikçiliğin iktisadi yaşama uygulanması süresi kısalmıştır

Az gelişmiş bir ekonomide temel ekonomik etkinlik tarım olup, nüfusun büyük bir kısmını istihdam eder. Teknolojik gelişmelerle birlikte, tarımsal nüfus azalır. Devamında, 3. sektör malları toplumda egemen özellik kazanır. İkinci sektörsel, önce yükselen ve sonra da azalan bir eğilim içinde olur.

Gelecekte dünya ekonomisinde denge hâli; birinci ve ikinci sektör mallarının yarattığı doygunlukla, üçüncü sektör mallarına olan artış arasındaki bir noktada oluşacaktır.

İktisadi gerçeğin tahlilinde siyasal değişimleri göze almak gerekir.

Sosyal yapı içinde oluşan değişmeyi de

- kamu ve özel sektör arasındaki değişim düzeyi,
- savaş ve kriz dönemleri şeklinde ikiye ayırmak gerekir.

Bunlar da ikinci derece güçler içerisinde yer alır.

Yeni dünya ekonomisi:

‘Eski Dünya Ekonomisi’ daha çok ulus devlet tarafından organize ediliyordu.

EKONOMİNİN GÜNCEL SORUNLARI

'Yeni Dünya Ekonomisi' global bir iş birliği ağı içinde gerçekleşmektedir. Bu ağın ekseninde piyasa ve çokuluslu şirketler bulunmaktadır. Yeni dünya ekonomisinde, ulus devletlerin ekonomi politikalarını değerlendirme kıstası, ticari ve mali piyasalarda yaratılan serbesti (ekonomik liberalleşme) düzeyidir. Bu yeni küreselleşmede, teknik ve iletişim alanlarındaki büyük gelişme kadar, piyasanın belirleyici bir dinamik olarak öne çıkması ve devletin küçültülmesi söz konusudur.

Küreselleşme, ulusal ekonomileri birbirlerine yakınlaştırmakta ve politik-sosyal yönden ülkeler benzeşme eğilimi içine girse de büyüme dünyanın çeşitli bölgelerine ve kuşkusuz ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Ülkelerin gelecekteki ekonomik gelişiminde belirleyici tasarruf ve yatırım oranlarının yüksek olmasına bağlıdır. Teknolojideki radikal değişim gereklerini yerine getirmek, yüksek teknoloji olarak anılan bir (hatta bir kaç) sektöre yatırım yapılması zorunluluğu bu yeni çerçevenin odaklarıdır.

Yeni Dünya ekonomisinde enşasyon olgusu;

- Ülkelerin hemen tamamı *bütçe denkliliği politikasıyla hareket etmeleri ve karşılıksız para basma olgusu artık yaşanmaması etkenlerden biridir.*
- Bununla birlikte küresel özellik kazanan finansman sektörü, istikrarsız ülkelere fon akışını önleyerek adeta onları cezalandırmıştır. Böylelikle, 1970'li yıllarda yaygın olarak yaşanan açık bütçe finansmanı şeklindeki ulus-devlet politikalarının önüne geçilmiştir
- 'Enflasyon Volkanı' olarak anılan Latin Amerika ülkeleri kendilerine empoze edilmeden demokratik bir oydaşmayla gerçekleştirilen ekonomik istikrar programlarını popülizm yapmadan, kararlılıkla sürdürerek, enflasyon oranını önce % 10'lara, daha sonra yüzde 10 oranının altına düşürmüşlerdir.

Merkez bankacılığı, dünya genelinde 2000'li yıllarda çok anlamlı ve altı çizilmesi gereken bir bağımsızlaşma eğilimi içine girmiştir. Yaşanan krizler sonucu,

Merkez Bankası'nın devletten ayrı bağımsız bir duruşu önce fikren kabul görmüş, daha sonra da bir politika biçimi hâline gelmiştir.

Bunun, politik erk için zor benimsenen bir karar olduğunu kaydetmek gerekir. Bu bağımsız politika biçiminin en önemli ayağını bundan sonra 'enflasyon hedeflemesi' politikası oluşturmuştur. Böylelikle ulus-devletler, Merkez bankalarının kamuoyuna yükümlendiği enflasyon oranı dışında, bir kamu harcaması yapamaz konuma gelmişlerdir.

Avrupa Para Birimi: Euro

Hâlen dünyada 8 para bölgesi uygulaması bulunuyor. Bunlar;

- dolar,
- dolara bağlı para birimleri,
- doları hâkim para olarak kullananlar,
- Euro bölgesi,
- Euro'ya aday ülkeler,
- Euro bölgesi dışında olup bu para birimini kullananlar,
- Batı Afrika Döviz Bölgesi (WAMZ) uygulamasına kenetlenen ülkeler ve
- BRiC üyesi Çin, Hindistan, Brezilya ve Rusya içinde 'kuvvetli' gördükleri para birimini tercih edenler olarak sıralanıyor.

Euro para birimi, 1999'da AB üyesi olan 15 ülkenin 11'inin karar vermesiyle oluştu. Hâlen AB üyesi olan 27 üye ülkenin 16'sı Euro bölgesi içinde yer alıyor. Bu para biriminin tamamlayıcı kurumu, Avrupa Merkez Bankası'dır (AMB).

Kapitalist Dünya Ekonomisinin "Krizler" Olgusu

20. yy.'ın tamamında sadece beş (5) kriz (1903, 1906, 1929, 1987, 1997) yaşanırken, 21. yy.'ın daha ilk çeyreğinde iki (2) kriz ortaya çıkmıştır (2001 ve 2008). Bu veriler, krizin sistemin doğasında yer aldığını, hep yaşanacağını ancak bunun yanında da bir sistem düzelticisi olarak işlediğini göstermektedir. 19. ve 20. yy. krizleri, ürün bazlı ve bölgesel etkili olarak, etki süresi 2-4 yıl olurken, 21. yy. krizlerinin daha yaygın etkili, daha derin ve finansman karakterli olduğu anlaşılıyor. Bu nedenle de, 21. yy. krizlerinin beraberinde kredi sınırlaması da getirmesiyle her kriz bir resesyona hâli yaratıyor ve bu da genelde bir depresyona (derin etkili ekonomik çöküş) dönüşüyor

Dünya Ticaretinde Artış Eğilimi Sürüyor

1990'da 4.5 trilyon dolar olan dünya dış ticaret hacmi 2011 sonunda 31.1 trilyon dolara yükselmiştir. Bu değer, 2020'ye dek 40 trilyon dolara ulaşacaktır. Dünya ticareti, OECD ülkeleri genelinde %7 artarken, GOÜ'lerde % 8.6 oranında büyümektedir. Bu gelişme trendinin önümüzdeki dönem artan oranda sürmesi beklenmektedir. Dünyada dış ticarete gelişme ivmesi kazandıran bir etken de bölgesel ekonomik entegrasyonlardır,

Diğer taraftan bu dönem içinde çok-uluslu şirketler öne çıkmıştır. çok-uluslu şirketleri öne çıkaran etkenler şu gelişmelerdir;

- dünyada, mevcut teknolojinin % 80'ine sahip olarak, bu şirketler, teknoloji ve finansman ihracını istediği bölgeye yapabilmeleri;
- ürün, üretim, pazarlama stratejileriyle, yatırım bölgelerini ve yatırım alanlarını belirleyebilmeleri; kuruluş yerini belirleyerek, ulusal ekonomilerin yapılanmasını istedikleri biçimde yönlendirebilmeleri.

Dünya ekonomisi mal, sermaye ve insan gücü yönünden ülke sınırlarını aşar ve artık ulusal sınır tanımazken, ortaya çıkan uluslararası kurum ve organizasyonlar, ulus ve egemenlik kavramlarının önemini yitirecek konuma getirdi.

Devlet, demokrasi ve piyasa arasındaki ilişki;

- 20 yüzyıl, özgürlüklerin geliştiği bir dönem oldu. Bu yüzyıla kapitalizm damgasını vurdu, ABD başkanlarından T. Roosevelt'in sözleriyle kapitalizm ve demokrasi bir bütünün parçaları hâline geldi.
- 20.yy., bir elektronik çağı yaşadı, enformasyon maliyetinde 1 ünite mikroçipin maliyeti, 1 milyon birim azaldı. Üretici ve tüketiciler bir ekonomi kağın içinde bulundu. 1913'te H. Ford'un üretim bandını geliştirmesinin ardından yığinsal üretim bu çağa damgasını vurdu.
- 20. yy. bir kıyım ve vahşet çağı olarak, ekonomik gelişmenin uygarlık yaratmaya yetmediği yargısını besledi.
- ABD'nin damgasını vurduğu ve tek hâkim güç olduğu bu yüzyılda, 1989'daki 'demir perde çöküşü', ABD egemenliğinin güç kaybına yol açtı.

Buna karşılık 21. yüzyıl, yeni bir dönüşüm, 'üçgenin' bir araya gelişini gerektirmektedir. Üçgenin saç ayakları;

EKONOMİNİN GÜNCEL SORUNLARI

- piyasa ekonomisi,
- kalkınma anlayışı ve
- demokrasinin varlığıdır.

Bu üç başlık birbirleri için 'olmazsa olmaz' koşulunu oluşturuyor.

Bu üçlünün bir araya gelmesinde iki temel darboğaz var.

- ✓ İlki piyasa ekonomisi sanayileşmiş ülkelerin refah düzeyini arttırmakla birlikte, doğal çevre yok oluyor. Bu zorlama, sürdürülebilir olan bir kalkınmayı olanaksızlaştırıyor.
- ✓ İkincisi ise demokrasinin şekil koşulları bile tam olarak yerine gelmezken, temsili bir demokrasi önem kazanıyor ve katılımcı bir demokratik yapı oluşumu geri itiliyor. Demokratik dayanışmanın doğal uzantısı olan sosyal bağlar, uluslararası rekabetin şiddetlenmesiyle zayıyor.

Bu dönem ile birlikte BM'nin 'Küresel Uygarlık Projesi'ne göre sorunların küreselleştiği bir ortamda, politika da küreselleşmeli, küresel sorumluluklar olmalı ve küresel yapılar oluşmalıdır. Bunun içinde küresel yönetilebilirlik ve sivil toplum örgütleri öne çıkarılmalıdır.

Küresel Yapıda Ortak Yönler

- Ülkelerin karşılıklı bağımlılıkları artmaktadır.
- Ticaret, finansman akımları yayılıyor. Yabancı sermaye yatırımları bir ortak ağ yaratmaktadır.
- Sosyalist uygulamanın çöküşü ve Sovyetler Birliği yerine kurulan Birleşik Devletler Topluluğu (BDT)'na göre Çin küresel yapıya daha iyi kenetlendi.

7

Bu gelişmeler, kimince dünya tarihinin bittiği (Fukuyama:1989), kimince tek bir dünya topluma geçişin anı olarak kabul edildi (Ohmae:1990). Bu görüşlerin hiç biri gerçeklik taşıyor. Zira Meksikalı yazar Fuentes'in deyimlendirmesiyle 'son sözümüzü söylemediğimiz sürece tarihin sonu nasıl gelebilir'?

Ama bir bilinmesi gereken bir gerçek var: Ulusal / bölgesel ekonomik sorunlar özelliğini nerdeyse yitirdi. Buysa sorunların 'global olgular' şeklinde değerlendirilmesini ve çözümlenmesini öne çıkarıyor.

BM'ye bağlı UNCTAD örgütü, 20. yy.'ın son yarısında dünya ekonomisine damgasını vuran küreselleşmenin yedi (7) temel darboğaz yarattığını belirliyor:

- Dünya ekonomisinin ortalama ölçüler üstünden yetersiz büyümesi, yoksulluğun giderilmesini önlemesi
- Dünya genelinde, kuzey ve güney olarak ifadesini bulan gelişmiş ve gelişmemişler arasındaki kalkınmışlık farkının kapanmaması
- Demokrasinin temel güvencesi olan orta sınıfın gelir durumunun bozulması
- Rant gelirlerinin mutlak büyüme biçimi, gerçek yatırım kapasitesinin büyüme seyrini olumsuz yönde etkilemesi
- Sermaye faktörü payı emek faktöründen daha fazla büyümesi
- İş güvencesinin, teknoloji yoğun yatırımlarla daha tehlikeli konuma girmesi
- Bir faktör geliri olarak ücretlerin, kendi arasında da daha fazla eşitsizleşmesi

Küreselleşme ve Küresel Yönetim

1989'da Marksist rejimlerin ortadan kalkması, sistem çatışması denilen olaya yeni bir öz kazandırdı. Yeni dönüşüm, bir 'üçgenin' bir araya gelişini gerektirmektedir.

Üçgenin saç ayakları; piyasa ekonomisi, kalkınma anlayışı ve demokrasinin varlığıdır. Bu üç başlık birbirleri için 'olmazsa olmaz' koşulunu oluşturuyor.

Bu üçlünün bir araya gelmesinde iki temel darboğaz mevcuttur:

- ✓ Birincisi, piyasa ekonomisi sanayileşmiş ülkelerin refah düzeyini arttırmakla birlikte, doğal çevre yok oluyor. Bu zorlama, sürdürülebilir olan bir kalkınmayı olanaksızlaştırıyor.
- ✓ İkincisi, demokrasinin şekil koşulları bile tam olarak yerine gelmezken, temsilî bir demokrasi önem kazanıyor ve katılımcı bir demokratik yapı oluşumu geri itiliyor

Küresel yönetim dünya ekonomisinde

- hakim güçler alanı,
- bölgesel bütünleşmeler alanı,
- uluslararası kurum alanı,
- yerel platform alanı ve
- ulusal platform alanı

olmak üzere beş ayrı hareket alanı yarattı.

Küresel yönetilebilirlik; çok-yönlü bir devletler ilişkisinin oluşması ve uluslararası örgütlerde iş birliğinin geliştirilmesinden ibaret değildir. Ancak küresel yönetim bir küresel devlet anlamını da taşımamaktadır. Daha çok demokratik yapıdaki devletlerin merkeziyetçi özelliği olmayan bir dünya federasyonudur. Küresel yönetim devletlerin yanında her türlü sivil toplum örgütlerinin çözüm sürecine katılmasını öngörmektedir. Bu kuruluşlar arasında

- devlet dışı kurumlar,
- yurttaşlık hareketleri,
- 3. sektör kuruluşları vardır.

Bu yolla günümüzde devletler dünyasından daha fazla organize olan sivil toplum dünyasından en fazlasıyla yararlanılmaktadır.

Küresel çözüm odaklı bakışlar 'yönetimsiz yönetilebilirlik' uygulamasıyla geliştirilmelidir.

21.yüzyılda ekonomiye işlerlik kazandırabilmek ve ulus-devletlerin hakimiyetini azaltabilmek için küresel hukuk oluşturulması ve güçlendirilmesi,

- finans sistemde istikrarın sağlanması,
- ticaret ve yatırım çerçevesinin, altyapı ve kurumlarının oluşturulması ve
- rüşvetle mücadele edilmesi gerekmektedir.(Amin:☺)

EKONOMİNİN GÜNCEL SORUNLARI

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/ekonominin-guncel-sorunlari-ady212u?search=%C4%B0KT408U>